Мөслим гимназиясе укучылары газетасы

ТЫЛСЫМ+

Икенче сан

Октябрь, 2015 нче ел

Гимназия китапханәсе

Гимназия китапханәсенең гомуми фонды - 13072

Дәреслекләр - 8645

Матур әдәбият - 2679

Белешмә әдәбият - 270

Методик әдәбият - 1328

Электрон уку ярдәмлекләре - 150

Китапханәдә дүрт моноблок бар. Интернет челтәренә кереп, кирәкле мәгълүматны алырга, әдәби әсәрләрне укырга мөмкин.

Якташ язучыларның әсәрләре белән танышу өчен даими яңартылып торучы махсус мөмкинлекләр тудырылган.

Вакытлы матбугат аша көн яңалыклары белән танышып була.

ГИМНАЗИЯ СУЛЫШЫ

Авыл укытучысы - 2015

Мөслим гимназиясенең башлангыч сыйныфлар укытучысы **Идиятуллина Маргарита Александровна** “Мәгариф” журналы үткәргән “Авыл укытучысы – 2015” конкурсында уңышлы катнашып, финалга үткән иде. Финал этабында «Башлангыч сыйныфларда укырга өйрәтү» дигән темага мастер-класс күрсәтеп, ул бәйгедә югары нәтиҗә күрсәткән өчен рәхмәт хаты белән бүләкләнде. Жюри членнары һәм “Мәгариф” журналы редакторы Илдар Флүс улы Миргалимов Маргарита Алексанровнаны тәҗрибәле, компетентлы укытучы буларак, аерым билгеләп үттеләр.

Бөтендөнья интернет-проект бәйгесе

Белем җәүһәрләре "VI Бөтендөнья интернет-проектлар бәйгесенә йомгак ясалды. Җиңүчеләр 16 октябрь көнне Казан шәһәре Г.Камал исемендәге татар дәүләт академия театрына чакырылдылар. Тантанада гимназиядән тарих һәм җәмгыять белеме укытучысы **Мухаметдинова Римма Равил кызы** катнашты. Бәйгедә уңышлы катнашканы өчен диплом белән бүләкләнде. Котлыйбыз!

Илһамлы каләм

Сентябрь-октябрь айларында Казан Федераль Университеты тарафыннан “Илһамлы каләм” конкурсы игълан ителгән иде. Бу конкурска укучылардан проза, публицистика, поэзия буенча иҗади эшләр кабул ителде. Гимназия укучылары **Сәрварова Нәзилә** һәм **Кашапова Илүзә** үзләренең проза жанрында иҗат иткән әсәрләре белән катнашып, 2 турга уздылар һәм йомгаклау турына чакырылдылар. Казанда алар күренекле язучылар, шагыйрьләр белән очраштылар, тел һәм әдәбият галимнәреннән күп сорауларга җаваплар иштеләр. Укучыларның эшләре югары бәяләнде.

Көзге бал - 2015

Бу көннәрдә гимназиядә “Көзге бал” бәйрәмнәре гөрли. Укучылар көзге композицияләр, рәсемнәр ясыйлар, чыгышлар әзерлиләр. Бу бәйрәмдә балалар җәй буена эшләгән эшләренә нәтиҗә ясыйлар, җыеп алынган көзге муллыкка керткән үз өлешләрен барлыйлар. Быел гимназия бакчасыннан мул уңыш җыеп алынды, җәйге практикага һәм хезмәт лагерена йөрүче балалар җәй буена бакчада эшләделәр.

ГИМНАЗИЯ БҮГЕН

БЕЗНЕҢ ГИМНАЗИЯ УЛ – Татарстан Республикасының электрон белем бирү компетенция үзәге.

БЕЗНЕҢ ГИМНАЗИЯ УЛ – Россия “Милли мәгариф” проекты җиңүчесе – 2008.

БЕЗНЕҢ ГИМНАЗИЯ УЛ – “Укучыларның туклануын оештыру буенча иң яхшы мәктәп ашханәсе” VI Республика конкурсы җиңүчесе - 2009.

БЕЗНЕҢ ГИМНАЗИЯ УЛ – медицина кабинетларының Республика смотр-конкурсы җиңүчесе - 2014.

БЕЗНЕҢ ГИМНАЗИЯ УЛ – “Сәламәтлек саклау юнәлешендә “Алтын дәрәҗә”ле мәктәп” квалификацион характеристикасына ия булган уку йорты - 2014.

БЕЗНЕҢ ГИМНАЗИЯ УЛ – 463 укучы, 49 укытучы бердәм эшләүче коллектив.

2015 НЧЕ ЕЛ - ӘДӘБИЯТ ЕЛЫ

Китап ничек барлыкка килгән?

Борынгы заманнардан, язма һәм басма китаплар булганчы ук инде, кешеләр әдәби әсәрләр белән таныш булганнар. Әле укый да, яза да белмәгәндә, кешеләр үз белемнәрен хәтерләрендә саклаганнар. Халык тарафыннан иҗат ителгән әсәрләр телдән-телгә күчеп сөйләнгән, шул рәвешчә, кешедән-кешегә, буыннан-буынга күчә килгән. Хикәятләр, риваятьләр, легенда, миф, дастан, бәетләрне яттан сөйләүче аерым кешеләр дә булган. Аларны бездә "хикәятче", "чичән" ("чәчән"), "бәетче", кайбер халыкларда "аяклы китап" ("человек-книга"), ә борынгы грекларда "аэд" дип йөрткәннәр. Димәк, беренче китап ролен кеше үзе башкарган. Россиядә былиналар (үткәнне сөйләү), әкиятләр жанры шулай телдән сөйләнгән. Ә бездә, татарларда, бәетләр, дастаннар, мөнәҗәтләр, әкиятләр, телдән-телгә сөйләнеп, безнең көннәргә язма хәлендә килеп җиткәннәр.

Язу барлыкка килгәнче, кешеләр истә тотуның һәм хәбәрләшүнең төрле юлларын кулланганнар. Шуларның берсе "төенле хат" булган. Ул "кипу" дип аталган. Юан бауга төрле төстәге, төрле озынлыктагы җепләр бәйләнә, шул җепләргә төеннәр төйниләр дә бауга бәйлиләр. Җептә никадәр төен булса, шулкадәр хәбәр бар дигән сүз. Кара төен – үлем, ак төен – тынычлык, яшел төен икмәкне аңлата. Буялмаган төен санны аңлата: гади төен – унлыкны, ике төен – йөзлекне һ.б.

Төенле язуны соңрак рәсемле язу алмаштыра. Аны уку бик катлаулы була. Рәсемнәрне хәтта кеше тәненә дә ясый торган булалар. Татуировкалар шуннан калган да инде. Бизәкләр җыну, походлар санын, көчен һ.б.ны аңлаткан. Соңрак язу барлыкка килгәндә дә әле язарга кәгазь булмый.

Бездә каен тузына тимер яки өчлы сөяк белән яза башлыйлар. Күпшә сыман итеп төрелгән беренче китаплар шулай барлыкка килә. Соңрак, аны эшкәртергә өйрәнеп, китаплар ясыйлар.

Ә менә Борынгы Римда, берничә юка тактаны шомартып, уртасына балавыз агызып, шул каткан балавызга корыч таяк белән язганнар. Такталарга ике почмактан тишек ясап, шнур белән теркәп куйганнар.

Борынгы Ассириядә "китап-плиткалар" уйлап табыла. Алар йомшак кызыл балчыктан ясала. Билгеләр ясалганнан соң, чүлмәкче аны мичтә киптерә. Шулай итеп, плитәдән ясалган китаплардан зур китапханәләр барлыкка килә.

Борынгы Мисырда кешеләр "китап-тасма"лардан файдаланганнар. Алар папирус дигән үсемлектән эшләнгән. Папирусны бөгәргә ярамый, ул тиз сынучан, шуңа күрә китапларны төргәк формасында саклаганнар.

Соңрак, кәҗә, сарык, бозау тиресеннән ясалган китаплар барлыкка килә. Бу тире "пергамент" дип атала. Безнең эрага кадәр үк Кече Азиядә язу өчен тирене Пергам шәһәрендә эшкәртә башлыйлар. Тирене хлорлы известь белән агарталар, кысага тарттыралар, як-якларын тигезләп кисәләр. Аңа кош каурые белән язалар. Андый китапларның тышлыгын тактадан ясыйлар, ул тире тарттырып тышлана. Кыйммәтле металл һәм кыйммәтле ташлар белән бизәлгән бу китаплар бик авыр булалар һәм бик кыйммәт торалар. Кешеләр урламасын өчен, аларны тимер чылбырлар белән баганаларга беркетеп куйганнар.

Кәгазь яңа эраның 105 нче елында Кытайда Цай Лунь исемле кеше тарафыннан уйлап табыла.

Дөньядагы беренче басма китап XI йөздә Кытайда басылып чыга, 1445 нче елдан башлап, бөтен Европага тарала. Россиядә беренче басма китап 1564 нче елда Иван Федоров типографиясендә басыла.

Китап уку һәм белем алу турында мәкальләр

Китап галим - телсез мөгаллим.

Белем бәхетле итә.

Белемле кеше югалмас.

Белемнең чиге юк.

Китап – тормыш көзгесе.

Аю беләгенә ышана,

Адәм белеменә ышана.

Белемдә - көч.

Күп укыган күп белер.

Белемлекнең чиге юк.

Белем тәҗрибәдән туа.

Белем һәр куркынычны җиңә.

Беләктән белем көчле.

Китап - белем чишмәсе

Китап - белем чишмәсе.

Укымаган бер телле, укыган ике телле.

Ерактагы укып белена, якындагы күренә.

Күп укыган күп белер.

Кояш җирне яктырта, уку кешене.

Бүләк зур булмас, укыган кеше хур булмас.

Күп яшәгән ни белер, күп укыган - шул белер.

Укыган ил узар, укымаган ил тузар.

Укыган укыр, укымаган күрә сукыр.

Ата гыйлеме белән галим булып булмый.

Галим белгәнен әйтер, ахмак җиңгәнен әйтер.

Галим булу җиңел, адәм булу читен.

Галим булсаң, галәм синеке.

Берни белмәгән кеше һәрвакыт боек булыр.

Яшьлегеңдә өйрәнмәсәң, картлыгыңда үкенерсең.

КИТАП УКУ - ИҢ ЯХШЫ БЕЛЕМ АЛУ

Сез моны беләсезме?

Дөньядагы иң зур китап – Мисырдагы бер гыйбадәтханә стенасына уелып язылган елъязма. Аның таш "битләре"нең киңлеге 40 метр.

Кәгазьгә басылган иң калын китап – 8048 битле Библия. Авырлыгы 500 килограммлап булган бу китап Америкада саклана.

Әиң бәләкәй китап – Япониядә. Асао Хосимо авторлыгында чыгарылган бу китапның озынлыгы – 1,4 мм, ул 20 биттән тора.

Лондон шәһәренең "Фойлз" китап кибете басма продукциясенең күплеге белән дан тота. Китап киштәләренең озынлыгы – 48 км, кибетнең мәйданы – 7044 м².

Иң авыр тарихи китапларның берсе – әрмән телендә. "Муша монастыре вәгазьләре" кулъязмасы. Ул башта бер пот авырлыгында булган. 1204 елда китапны басмачылар урлап киткән. Аны кире кайтару максатыннан бөтен әрмән авыллары көмеш акча җыйган. Кулъязма Муша (Көнбатыш Әрмәнстан) шәһәрендә 7 гасырдан артык вакыт сакланган. 1915 елда төрекләр һөҗүменнән качучы әрмәннәр халыкның бу рухи хәзинәсен үзләре белән алганнар. Урау-урау юллар үтеп, кулъязма ахыр чиктә Әрмәнстанның төп китап саклау үзәгенә – Матедаранга килеп эләгә.

1832 елда Лондонда "Инглиз геройлары җыелмасы" дигән китап 100 данәдә басыла. Аның озынлыгы - 7 метрдан артык, ә киңлеге 4 метрга якын була. Хәрефләрнең зурлыгы 15 см.дан артык. Ул дөньядагы иң авыр басма исәпләнә.

1899 елда Варшавада, А.С.Пушкинның тууына 100 ел тулуга багышлап, күләме 28 гә 18 мм тәшкил иткән "Евгений Онегин" поэмасы басыла. Аның һәр битенә 30 юл сыйдырылган китапчыкны медальонга урнаштырырга була. Медальон капкачының уртасына, китапчыкны укыр өчен, линза беркетелгән.

1455 елда Гутенберг тарафыннан басылган Библия – дөньяда иң кыйммәтле китап булып санала. 1926 елда аның бер данәсе 350 мең долларга сатыла.

Китап уку кешеләрнең йөзенә — нур, күңелләренә шатлык китерер. Шул сәбәпле зиһен хезмәте белән шөгыльләнүчеләр һәрникадәр арык булсалар да, гакыллары симез вә йөзләре мәхәббәтле булырлар.

Ризаэтдин Фәхреддин

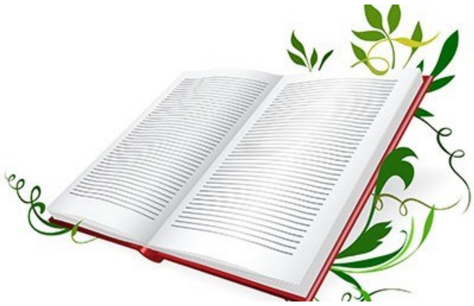

Китап – минем якын дустым.
Китапсыз көнем – йокысыз төнем.
(Ибраһимова Алия)

Укуның кадерен белмәсәң,
Эшли – эшли укырсың.
Заман хәзер шундый заман:
Укымаган эштән яман.
(Нуруллина Инзилә)

Китап - телсез укытучы.
(Гыйзетдинова Язилә)

Уку - минем өчен җан тынычлыгы.
Авыр выкытта китап уку мине илһамландыра.
(Гайнетдинова Ильмира)

Уку ул – үз максатыңа ирешеп, дөрес юлдан атлау. Укып, дөрес юлдан барсаң, үз бәхетеңне табарсың, зур уңышларга ирешерсең.
(Нуриева Ильвина)

Китап аша хисләр яңара, күңел чишмәләре айкала.
(Шәехов Нурлан)

Китап – якын дус, тормыш көзгесе.
(Хафизов Ильгиз)

Китап – белем тупланмасы. Китап укыган кеше белемле булыр.
(Галиев Динислам)

Китап белән президент та, депутат та булып була.
(Салават Камалетдинов)

Китап - минем киләчәгем.
Китап - тормыш көзгесе.
(Гиздатов Динар)

Китап - белем чишмәсе.
Укыган укыр, укымаган күрә сукыр.
Бүләк зур булмас, укыган кеше хур булмас.
(Выборнова Настя)

Китапсыз кеше - айсыз күк йөзе.
(Фәрхетдинова Айгөл)

Тәрбияле, гыйлемле китапның урыны түрдә була.
(Ямалов Ильнар)

Китап - галим – телсез мөгаллим.
Китапның белмәгәне юк.
(Фаттахова Элина)

Китап – язмыш ачкычы.
(Шәйхетдинова Ләлә)

Китап уку - тәнгә физик эш эшләү сыман.
(Әхмәтҗановнов Булат)

Китап ул - эштә ярдәмче, ял иткәндә - кызыклы дус, һәрвакыт юл күрсәтүче маяк. Дуслаша белүчегә – якын дус, тормышны җиңеләйтүче, аң-белем өстәүче.
(Галимова Алсу)

Китап – кешегә азык белән су кебек бик кирәк.
Китап булмаса, заманда үсеш булмас иде.
(Зиязова Миляуша)

8а сыйныф укучыларының китап уку турындагы фикерләрен Ильмира Гайнетдинова туплады.

М О Г Җ И З А Л Ы   Ө Ч Л Е К

Нуретдинов Динар

“ТЫЛСЫМ+” газетасы дизайнер-фотографы

Туган елы: 25.04 1999
Йолдызлык: Үгезбозау
Хобби: Web-программалаштыру
Яраткан спорт төрләре: баскетбол, милли көрәш, волейбол
Хыялы: үзем теләгән уку йортына кереп, яхшы белгеч буласым килә
Кешеләрдә нинди сыйфатлар ошый: кешелеклелек, юмартлык

Муллагалиева Алсу

“ТЫЛСЫМ+” газетасы корреспонденты

Туган елы: 29.08.2000
Йолдызлык: Кыз
Хобби: китап уку, селфи ясау
Яраткан спорт төрләре: баскетбол, волейбол
Хыялы: танылган юрист булу
Кешеләрдә нинди сыйфатлар ошый: намуслылык

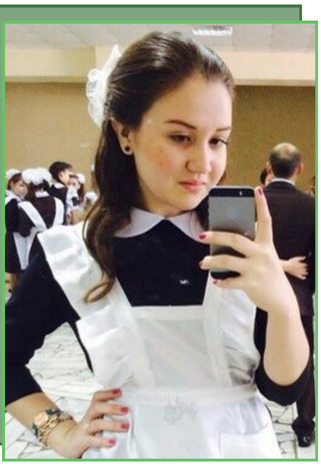

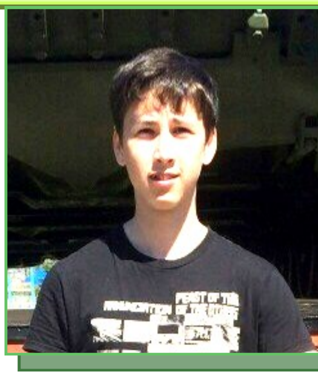

Иванов Рафаэль

“ТЫЛСЫМ+” газетасы дизайнер-корректоры

Туган елы: 13.09.2000
Йолдызлык: Кыз
Хобби: Интернет-серверлар өйрәнү, китап уку
Яраткан спорт төрләре: баскетбол, милли көрәш, өстәл теннисы
Хыялы: IT-белгеч булырга телим
Кешеләрдә нинди сыйфатлар ошый: гаделлек, эчкерсезлек, эчке матурлыкның тышкы гүзәллек белән тәңгәл килүе

УКУЧЫЛАР ИҖАТЫНА БАГЫШЛАНГАН СӘХИФӘ

Күзгә моң

(Парча)

Җил, аксыл зәңгәр болыт атын иярләп, көз фасылында кунак булып кайту нияте белән, юлга чыкты.

Урман буенда үсеп утыручы ыспай кәүсәле гашыйк каен егете янына тукталып, саргылт бөдрә чәчләреннән тузгытты. Моннан берничә ел элек, кызылтүш, каенның ныклы ботакларына кунып, урман авызыннан алып килгән миләш белән сыйланып киткән иде. Язын нәкъ шул урында гүзәл миләш кызы шытып чыкты. Шул көннән каен егете тыныч-лыгын җуйды. Миләш кызы, ай үсәсен көн үсеп, ел үсәсен ай үсеп, төз кәүсәле, киң ябалдашлы сылу булып өлгерде. Уйнак җил аның чәч толымнарын таратты, кызыл алкаларын, уттай янып торган саргылт кызыл күлмәген сыйпады. Миләш кызы, оялып, йөзен ябалдашлары белән каплады. Җил, ике гашыйкны тынычлыкта калдырып, юлын дәвам итте.

Табигать - сихри дөнья. Әнә алда Кояшның җылы нурларына коенып, яшел бишмәтен иңенә салган иген басуы җәйрәп ята. Яңгыравык моңлы тавыш белән җыр сузып, кечкенә генә ерым ясап, зәңгәр толымнарын чуерташ тарак белән тарый-тарый, көмеш сулы чишмә җир куенынннан чыгып, тыныч кына агып ята...

Җил, Чишмә моңына кушылып, зәңгәр күкне иңләп очкан кыр казлары артыннан йөгерде. Кошларның каурыйларыннан йомшак кына сыйпап: “Хәерле юл, кошкайла-а-арым, исән-имин кабат туган нигезегезгә әйләнеп кай-й-й-тыгыз...”, - дип исте. Ә аннары тарау, ялкау гына йөзгән болытларны әле бер, әле икенче якка куып уйнады. Яңгыр малайларына шул гына кирәк иде: шау-гөр килеп, күптән дымга сусаган җиргә коелдылар. Тирә-юньгә җир исе, хуш исле икмәк, көз исе таралды.

Җил, туачак таңга хәерле теләкләр телеп, үзенең эшеннән канәгать булып, таулар куенына кереп йокыга талды.

Илүзә Кашапова,
9 нчы а сыйныфы укучысы

ТЫЛСЫМ+
Октябрь, 2015 нче ел
Мөслим гимназиясе укучылары газетасы

Баш мөхәррир: Тимергалиева Э.В.
Техник редактор: Кадыйрова А.Р.
Мөхәррир: Исмәгыйлева Язилә
Корректорлар: Әһлиуллина Язилә, Солтанова Эльвина
Корреспондентлар: Муллагалиева Алсу, Кашапова Илүзә
Дизайнер: Нуретдинов Динар

Компьютерда җыючылар: Гилемов Азат, Хабибуллин Руслан, Иванов Рафаэль
Фотограф: Нуретдинов Динар
Гамәлгә куючы: Мөслим гимназиясе укучылар иҗаты үзәге
Адрес: Мөслим, Кооператив урамы, 170а
Электрон адрес: tilsim.gimnazia@yandex.ru